

Giriga storföretag stämmer staten

Giriga storföretag stämmer staten

Multinationella företag ger Latinamerika och Karibien ingen ro. Och det land som vågar ifrågasätta dem blir dragna inför den av bolagen skraddarsydda internationella rätten.

Under de senaste 30 åren har trycket från utländska investerare i Latinamerika ökat för varje dag och företagens stämningar för "bristande efterlevnad" har mångdubblats. Från sex kända fall 1996 till idag 1 190.

Under den här perioden beordrades staterna att betala 33 638 miljoner dollar. Enligt **Transnational Institute (TNI)**, baserat i Amsterdam, är denna siffra 33 procent högre än förlusterna till följd av klimatkatastrofer på kontinenten mellan 1970 och 2021.

Enligt en ny [rapport](#) av TNIs Bettina Müller och Luciana Ghiotto som offentliggjordes den sista veckan i augusti och som innehåller uppgifter fram till den 31 december 2021, är Argentina, Venezuela, Mexiko, Peru och Ecuador de länder som har utsatts för störst rättsliga påtryckningar under de senaste tre decennierna, med 211 stämningar av multinationella företag.

Nyliberalism och beroende

Bilaterala investeringsavtal gör det möjligt att behandla dessa krav. Det är avtal mellan två länder som syftar till att skydda investerarnas rättssäkerhet.

Som den spanska organisationen *Ecologistas en Acción* förklarar innehåller avtalen vanligtvis en rad standardbestämmelser som alltid gynnar företagen och som till exempel direkt eller indirekt förhindrar expropriering. De innehåller sällan några hänvisningar till mänskliga rättigheter.

Den mest skadliga bestämmelsen är utan tvekan den om tvistlösning mellan investerare och stater (*Investor-State Dispute Settlement, ISDS*). Om ett företag anser att en stat inte har uppfyllt en eller annan klausul i ett avtal kan det undkomma landets rättssystem och ta saken vidare till internationella domstolar. De som oftast används av storföretagen är främst *International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID)*, och Internationella skiljedomstolen vid Internationella handelskammaren eller FNs kommission för internationell handelsrätt (*UNCITRAL*).

[Alla tre kan utdöma skadestånd](#) till drabbade investerare, som i de flesta fall inkluderar förlorad vinst, dvs. den vinst som investeraren beräknar att han eller hon har förlorat på grund av någon åtgärd som vidtagits av det svarande landet och som käranden anser vara skadlig för hans eller hennes intressen.

Dessa avtal, som av den spanska miljöorganisationen beskrivs som "ett grundläggande verktyg för den liberala globaliseringen", ger företagen tre fördelar som utgör själva dess kärna: extremt vaga formuleringar gör det möjligt att åtala en stat av nästan vilken anledning som helst; bristande transparens i metoderna som används för att lösa fall som i slutändan kommer att avgöras av internationella skiljemän; och slutligen, "ISDS enkelriktade och exklusiva karaktär", eftersom investerare kan stämma stater, men inte tvärtom, dvs. om investerare bryter mot någon del av avtalet (eller kränker mänskliga rättigheter).

På webbplatsen *ISDS Impactos*, som tar upp TNIs forskning, förklaras att "systemet med tvistlösning mellan investerare och stater (ISDS) ingår i tusentals internationella fördrag". Det är den mekanism som gör det möjligt för utländska investerare att stämma regeringar i internationella domstolar om de anser att förändringar i den offentliga politiken ? även sådana som är utformade för att skydda miljön eller hälsan ? påverkar deras vinster.

Transnationella bolag är som rovdjur

Enligt TNIs rapport utgör de 327 stämningarna mot stater i Latinamerika och Karibien under de senaste 30 åren en fjärdedel av alla stämningar från multinationella företag i hela världen. I Latinamerika var det US-amerikanska, kanadensiska och europeiska investerare som väckte talan i de allra flesta fallen (86,8 procent).

Bland européerna är det främst företag från Spanien, Nederländerna, Storbritannien och Frankrike. Tre av fyra ärenden har tagits upp i ICSID, som är en av [Världsbanksgruppens](#) fem organisationer.

Resultaten talar för sig själva: företagen har vunnit mot staten i 62 procent av de fall som lösts, antingen genom att få en fördelaktig dom eller genom förlikning.

Av de 42 länderna i Latinamerika och Karibien har 23 fått känna av det internationella skiljedomssystemets stränga krav. Särskilt elakt har det varit mot Argentina (62 stämningar), Venezuela (55), Mexiko (38), Peru (31) och Ecuador (25).

Detta att stämma kontinentens stater intensifierades särskilt perioden 2011? 2021, då antalet stämningar ökade från 91 till 180, alltså en fördubbling av det totala antalet rättegångar. De flesta av dessa gäller multinationella företag verksamma inom gruv-, olje- och gasutvinning. Men de påverkar också i hög grad företag inom gas och el samt tillverkningsindustrin.

Argentina, som har förlorat 87 procent av sina rättegångar, är det land på kontinenten som har lidit flest nederlag inför sådana domstolar. Rekordet i fråga om ett enskilt fall: 5 miljarder dollar till det spanska företaget Repsol, genom ett avtal mellan parterna. Dessa förlorade processer har kostat landet 9 222 miljoner dollar.

Venezuela, av internationella domstolar näst mest sanktionerade nationen på kontinenten, har förlorat i 64 procent av stämningarna. Det har kontinentens dyraste skiljedom: 2019 dömde ICSID-domstolen landet att betala 8 366 miljoner dollar till det transnationella företaget Conoco Phillips.

I konkreta monetära termer är det nästan alltid staten som är den stora förloraren, konstaterar Transnational Institute i sin senaste rapport. "Stämningar kostar miljontals dollar i försvar och rättsprocesser. Även i de fall där skiljedomstolarna dömer till staternas fördel är det inte ovanligt att de måste spendera miljontals dollar på försvarsadvokater, som kan ta upp till tusen dollar i timmen för rådgivning. Ett typiskt fall är Ecuador, som fram till 2013 hade spenderat 155 miljoner dollar för sitt juridiska försvar och kostnaderna för skiljedomsförfaranden.

Enligt den detaljerade TNI-rapporten uppgår de belopp som företagen krävt sedan 1996 till 240 733 miljoner dollar. I 68 av de 327 stämningarna är de begärda beloppen dock inte kända, vilket gör att siffran är betydligt högre. Domstolarna har hittills dömt latinamerikanska länder att betala 33 638 miljoner dollar.

Enligt FNs beräkningar hade dessa pengar kunnat lösa problemet med extrem fattigdom i 16 av kontinentens länder. "Detta belopp motsvarar mer än El Salvadors, Nicaraguas och Belizes sammanlagda utlandsskuld (2020 års värde) och en tredjedel mer än de totala förluster som regionen drabbades av på grund av klimatkatastrofer mellan 1971 och 2021", förklarar TNI.

När det gäller pågående stämningar (det är endast känt vilka företag som gör anspråk på ersättning i 44 av de 96 öppna fallen) kan de innebära ytterligare förluster på 49 626 miljoner dollar för Latinamerika och Karibien.

Detta är den krassa och dramatiska verkligheten i en ojämlik kamp som institutionaliserats som den enda och universella sanningen.

Sergio Ferrari, Prensa Latina Firms Selectas 220909

(Övers: CV)

Sergio Ferrari (1953) är en argentinsk journalist bosatt i Schweiz

[La voracidad de las aves de rapiña](#)

Gillar du det Svensk-Kubanska Föreningen gör?

Vill du bidra till kampen mot den omänskliga blockaden?

Swisha en tjuga eller valfri summa till

123 589 0975 eller pg **40 54 11 – 0**

Ett ännu mer betydelsefullt stöd är medlemskap!

Ange namn, e-post, adress och skicka 300 kr för ett års medlemskap

(150 kr för pensionärer, arbetslösa och studerande)

– samma swish/pg som ovan